

ПРОБЛЕМА ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ПРЕДМЕТІВ В ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

Криворучко В.О. *(Одеська державна академія будівництва та архітектури,
м. Одеса, Україна)*

Глобальні зміни суспільно-політичних та економічних відносин, несформованість ринку праці потребують розвитку системи вищої освіти на нових законодавчих та методологічних засадах, досягнення принципово нового рівня якості підготовки фахівців. Вищій школі, з одного боку, необхідно враховувати соціально-економічне замовлення на фахівця з вищою освітою і в цьому розумінні постійно звіряти свої кроки з розвитком суспільства, оцінювати ефективність своєї роботи насамперед по конкурентоспроможності своїх випускників. З другого боку вищі заклади освіти одержали змогу самостійно визначати свої завдання, що сприяє вдосконаленню системи вищої освіти в цілому.

Аналіз досвіду організації освіти в багатьох закордонних університетах доводить, що гуманітарна підготовка фахівців з вищою освітою посідає, за різними оцінками, від 27 до 48 відсотків обсягу навчального часу. У вищій школі України цей показник скромніший: у технічних ВНЗ він ледве досягає 15 відсотків, хоч накреслюються й певні позитивні тенденції.

Тривалий час у технічних ВНЗ формувався такий підхід, при якому основна увага приділялася технічним дисциплінам, тоді як суспільствознавчі та гуманітарні навчальні дисципліни вважалися другорядними. Не заперечуючи прагматичних здобутків такого підходу до технічної освіти, слід зауважити, що недостатньо враховувався той факт, що студенти вищих технічних закладів – це майбутні керівники виробництва, і головними проблемами, які постануть на їхньому шляху, будуть проблеми роботи з людьми, а не тільки прийняття технічних рішень. Крім того, слід мати на увазі, що вузькоспеціальна підготовка старіє так само швидко, як обладнання, наукові методики, технології. А соціологічні опитування показують, що лише 15 відсотків успіху керівника залежить від його інженерно-технічної виучки, решта ж – від його вміння спілкуватися з колегами, від його особистих якостей та здібностей керувати людьми.

Природа управлінської праці така, що вона торкається багатьох соціально-економічних, соціально-політичних, моральних, естетичних проблем функціонування виробничого колективу. Тому сьогодні цінуються такі якості професійної підготовки управлінця, як уміння встановлювати контакти з людьми, мистецтво спілкування, здатність досягати поставлених цілей, компетентність, творчість, організаторські здібності, аналітичне мислення. Підготовка такого фахівця – нагальне завдання технічного університету і має вестися в синхронному процесі і взаємодії трьох складових: спеціально-професійної, фундаментально-дослідницької та гуманітарної. Саме життя вимагає від студента, майбутнього керівника, глибоких знань не лише з фундаментальних загальнонаукових, технічних, технологічних дисциплін, а й з гуманітарних, зокрема з правознавства. Саме тому система гуманітарної підготовки в технічному університеті має бути побудована на чітких методологічних засадах, максимально враховувати і особливості сучасного моменту, і перспективи історичного розвитку Української держави, суспільства, економічного ладу в Україні та науково-технічного прогресу.

Положення гуманітарних предметів та наук у технічному університеті на даний момент досить суперечне та парадоксальне. Це стосується перш за все визначення реального статусу гуманітарних дисциплін в системі всіх інших навчальних дисциплін (технічних, інженерних та загальноосвітніх) технічного вищого навчального закладу та оцінки специфічного ставлення до даних дисциплін професорсько-викладацького складу ВНЗ, а також студентства. Дуже часто гуманітарна сфера і тими й іншими вважається як щось допоміжне та другорядне по відношенню до профілюючих предметів. Гуманітарне знання вважається абстрактним та таким, що відволікає студентство від серйозних справ процесу конкретного пізнання суті речей. Проте в той же час уряд

України, міністерство Освіти проводять активну політику, спрямовану на гуманізацію та гуманітаризацію всієї вищої освіти.

Сучасна освіта в Україні так само орієнтована на створення найбільш доцільних умов для реалізації гуманістичних ідей, розуміння виняткової важливості й цінності людини як особистості. У Законі „Про освіту” вказано, що „гуманізм, демократизм, пріоритет загальнолюдських духовних цінностей” є основними принципами освітнього простору України.

До навчальних планів і програм усе частіше включаються літературознавчі дисципліни, збільшується кількість годин для вивчення філософії, історії мистецтв, теорії комунікації, правових дисциплін тощо. Причому особлива роль у підготовці спеціалістів відводиться виробленню в них умінь особистісно-ділового спілкування, категорія якого зводиться до рангу соціокультурної.

Необхідно по-справжньому підняти рейтинг гуманітарних предметів, показати природність гуманітарного знання як викладачам, так і студентам технічних ВНЗ. Як цей процес буде проходити багато в чому залежить від якості викладання гуманітарних дисциплін. Тому кожен викладач гуманітарного профілю повинен знати та застосовувати найсучасніші ефективні методики та методології викладання.

Надзвичайно перспективною є практика інтегрованих спецкурсів, розширення контексту предметного змісту за рахунок гуманітарних знань. Усе це сприяє поглибленню гуманітарної культури майбутнього фахівця, ознайомленню його з широким спектром історико-культурних ідей, наповненню його діяльності особистісним смислом. Так, наприклад, значна роль у реалізації цих завдань може відводитися філологічним кафедрам вищих навчальних закладів, робота яких має бути спрямована на гуманітаризацію вищої освіти.

Таким чином, у контексті зростаючої глобалізації і технократизації освіти, економіки, систем управління, в умовах конкуренції і ринкових відносин у всіх сферах діяльності існує об’єктивна необхідність готувати у вищих навчальних закладах діалогового спеціаліста, який отримав суспільне визнання, несе соціальну та юридичну відповідальність за свою професійну діяльність і має навички громадської поведінки.

Література

1. Боридько М.В. ЮНЕСКО: история создания и современная структура // Педагогика. – 2002. - №2.
2. Державна національна програма “Освіта” (“Україна ХХІ століття”). – К., 1992.
4. Національна доктрина розвитку освіти // "Освіта України", 2002, №33 від 22.04.02.
5. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України. – К.: Вид. Дім “КМ Akademia”, 1997.
6. Скрипникова Л.В. О роли гуманитарного знания в системе гуманитаризации технического образования // Проблемы высшей школы. – К.: Вища школа, 1991.